

SWEDISH
ENVIRONMENTAL
PROTECTION
AGENCY

Lägesbilderna – ett underlag till nationella strategin för miljöbalkstillsynen 2022-2024

Som ett underlag till arbetet med att ta fram prioriterade insatser i form av fokusområden med tillhörande preciseringar i den nationella strategin för miljöbalkstillsynen har lägesbilder tagits fram. Lägesbilderna är framtagna för de olika tillsynsområdena av de ansvariga centrala myndigheterna i samverkan med länsstyrelser, kommuner och andra relevanta aktörer såsom Jordbruksverket, Energimyndigheten, Socialstyrelsen och Svenska kraftnät.

Det huvudsakliga syftet med lägesbilderna har varit att göra en omvärldsanalys för att visa på hur tillsynen inom de olika tillsynsområdena bedrivs och fungerar. Det kan handla om att lyfta fram till exempel regelverk, miljökvalitetsmål, åtgärdsprogram och nationella uppföljningar av vikt för tillsynsområdet men också de centrala myndigheternas bedömningar och erfarenheter inom respektive tillsynsområde. I lägesbilderna har dessutom de stora utmaningarna sammanfattats, liksom tillsynsområdets förutsättningar, styrkor och svagheter. Framtagandet av lägesbilderna har varit ett steg i processen med att ta fram strategin och att ringa in det mest väsentliga.

Lägesbild för tillsynsområde avfall

1.1. Allmän beskrivning av tillsynsuppdraget inom avfallsområdet

Avfall uppkommer i alla former av mänsklig verksamhet vilket innebär att avfallshantering kan sägas ingå i nästan all typ av miljöbalkstillsyn. Tillsyn kopplat till miljöbalkens avfallsbestämmelser, hädanefter kallat "avfallstillsyn", utförs av Försvarsinspektören för hälsa och miljö, Naturvårdsverket, länsstyrelserna och kommunerna. När det gäller tillsynen av retursystemet för plastflaskor och metallburkar har Jordbruksverket ansvaret.

Kommunerna har ansvar för tillsynen av avfallshanteringen vid samtliga verksamheter och anläggningar inom kommunen, såvida det inte rör sig om en verksamhet för vilken länsstyrelsen eller försvarsinspektören för hälsa och miljö har tillsynsansvaret. Såväl kommunen som länsstyrelsen kan i sin tillsyn kontrollera exempelvis hur avfallet hanteras. För de verksamheter som är tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen (2013:251) eller bilagan till förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ansvarar länsstyrelserna enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) för tillsynen av avfall och farligt avfall. Detta kan dock överlåtas till respektive kommun inom länet. När det gäller tillsynen över producentansvaren så har, utöver kommunen, Naturvårdsverket också en operativ tillsynsroll.

1.1.1. Juridiska styrdokument

Avfallshanteringen i samhället regleras i huvudsak i 15 kap. miljöbalken med underliggande förordningar och föreskrifter samt 29 kap. i miljöprövningsförordningen (2013:251).

Utöver lagstiftning finns även ett antal styrdokument som påverkar planeringen och prioriteringarna av tillsynen. Några exempel på detta är den nationella avfallsplanen och avfallsförebyggande programmet (Naturvårdsverket, 2020a), miljökvalitetsmålen (Naturvårdsverket 2020b), vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för vatten (Vattenmyndigheterna, 2021a) och arbetet med miljökvalitetsnormerna för luft (Naturvårdsverket, 2020c) och vatten (Vattenmyndigheterna, 2021b).

1.2. Underlag för framtagande av lägesbild

Denna lägesbild har tagits fram av arbetsgruppen för tillsynsområdet *avfall*. Arbetsgruppen består av totalt 6 representanter från kommunal verksamhet, länsstyrelser och Naturvårdsverket. Synpunkter har även inhämtas genom en inspelsportal som var öppen för de som arbetar med miljöbalkstillsyn i Sverige. Övrigt underlag har främst varit Miljötillsynsutredningen (SOU 2017:63), Fördjudat utvärdering av miljömålen 2019 (Naturvårdsverket, 2021a), Nationella avfallsplanen och avfallsförebyggande programmet (Naturvårdsverket, 2020a), vägledning från Miljösamverkan Sverige (Miljösamverkan Sverige, 2021), Interpols strategiska analysrapport om trender på plastavfallsmarknaden (Interpol, 2020), Polisens rapport om allvarlig och organiserad brottslighet (Polismyndigheten, 2017).

1.3. Tillsyn enligt avfallsbestämmelserna

Avfallstillsyn kan utföras på en mängd olika sätt. Den vanligast förekommande avfallstillsynen är riktad mot verksamheter kopplade till 9 kap. miljöbalken dvs. miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. 1 § miljöbalken. Vid tillsyn mot miljöfarlig verksamhet kan avfallstillsynen antingen vara i fokus för den riktade tillsynen mot en verksamhet eller vara en delmängd av övrig tillsyn då man tittar på andra aspekter såsom t.ex. dagvattenhantering, kemikaliehantering, buller etc.

Här listas ett urval av miljöfarlig verksamhet som har som huvudsaklig verksamhet att hantera avfall:

- Avfallsförbränningsanläggningar
- Deponier
- Återvinningsanläggningar
- Lagring som del av att samla in avfall
- Masshantering inbegriper återvinning av avfall i anläggningsarbeten, lagring av avfall, deponering, krossningsverksamhet
- Rivningsverksamheter (inkluderar ofta även masshantering och återvinning av avfall vid anläggningsarbeten)
- Saneringsverksamhet – exempelvis PCB-sanering

Även om utvinningsindustrierna inte har som huvudsaklig verksamhet att hantera avfall bör de nämnas i det här sammanhanget eftersom de skapar mest avfall av alla verksamheter i Sverige. I Sverige genererades 2018 cirka 139 miljoner ton avfall varav cirka 104 miljoner ton var gruvavfall.

Det finns också följande tillsyn enligt avfallsbestämmelserna som inte alltid härrör sig till tillsyn över miljöfarlig verksamhet (åtminstone kopplat till 9 kap. miljöbalken):

- Nedskräpning (inkluderar mikroplaster)
- Producentansvar
- Avfallstransporter
- Avfallshandlare/-mäklare
- Tillsyn av illegal avfallshantering (uppsökande tillsyn)
- Tillsyn av hantering av kommunalt avfall med stöd av lokala, kommunala avfallsföreskrifter. Innefattar bl.a. bedömning av dispenser för eget omhändertagande eller egen transport av kommunalt avfall samt för att förhindra olägenheter av diverse slag.
- Tillsyn för resurshushållning
- Tillsyn av dispenser för dumpning av avfall

1.4. Delområden

Punktlistorna med verksamheter/områden under avsnitt 1.4 har beskrivits i varsitt delområde nedan för att kunna tydliggöra och beskriva problem/utmaningar i avfallstillsynen. Vissa av dessa utmaningar kommer troligen även att beskrivas i lägesbilden för tillsyn mot miljöfarlig verksamhet.

Delområde Nedskräpning**Beskrivning**

Det är förbjudet att skräpa ned utomhus på en plats som allmänheten har tillträde eller insyn till. Med skräp menas både mindre föremål som glas, papper, engångsgrillar och fimpar såväl som större föremål som exempelvis byggavfall, möbler, bilar och hemelektronik. Den som skräpar ner på en plats som allmänheten har tillträde till kan dömas för nedskräpningen och straffet är böter eller fängelse i högst ett år. När det gäller nedskräpning som är mindre allvarlig kan polisen bötfälla på plats, och meddela så kallad nedskräpningsförseelse. Förbudet mot nedskräpning och straffbestämmelserna finns i 15 kap. respektive 29 kap. miljöbalken. I miljöbalken anges även att den som hanterar avfall ska se till att hanteringen inte skadar eller orsakar skada på människors hälsa eller miljön.

Den nationella avfallsplanen pekar ut nedskräpning som en särskild ström. De "särskilda strömmarna" har valts ut för att de antingen genererar stora mängder avfall eller har en stor miljö- och hälsopåverkan räknat ifrån det att varan produceras tills att den blir avfall och behandlas. Plast och nedskräpning är områden som uppmärksammats de senaste åren både nationellt och globalt. De är bland annat utpekade strömmar inom EU Kommissionens handlingsplan för cirkulär ekonomi (Europeiska kommissionen, 2020).

Svenskarna slängde cirka 35 miljoner skräpföremål (vikt ca 60 ton) på trottoarer, gågator, gång- och cykelvägar under en vecka i juni 2020.

Tillsynens förutsättningar

När det gäller nedskräpningsärenden så startas de oftast utifrån att tillsynsmyndigheten har tagit emot ett klagomål. I de fall det bedrivs uppsökande tillsyn medför det också ofta att nedskräpningsärenden startas. Det kan då antingen vara en miljöfarlig verksamhet som har tillstånd eller är anmäld till tillsynsmyndigheten men det kan också vara illegala miljöfarliga verksamheter. Ett relativt vanligt förekommande exempel är när en granne kontaktar tillsynsmyndigheten och förklarar att det på en tomt, som ägs av en privatperson eller verksamhet, ligger avfall i form av uttjänta bilar eller annat. I sådana fall kan det utöver miljöbalkens bestämmelser bli aktuellt för kommunen att vidta åtgärder med stöd av 8 kap. 15–16 §§ i Plan- och bygglagen (2010:900). Det påträffas även en del avfall som har lämnats i exempelvis skogsområden eller på fastigheter där man inte alltid kan härleda vem det är som lämnat det på platsen vilket innebär komplicerande omständigheter när man ska härleda vem som ska ansvara för att ta hand om avfallet på ett korrekt sätt.

Återvinningsstationerna är en stor källa till nedskräpningsproblem och skapar ofta många klagomål från närboende. men det skapar också följdproblem som uppkomst av skadedjur, buller mm. Detta är en problematik som troligen förhåller sig på liknande sätt i alla landets kommuner. Hur detta tillsynsområde kommer se ut framöver beror till stor del på hur det tillståndsgivna insamlingssystemet för producentansvar för förpackningar kommer fungera och hur det påverkar när det blir än mer fastighetsnära – hur kommer störningarna/olägenheterna att se ut då och hur kommer tillsynen påverkas?

Ett sätt att minska nedskräpning är att bedriva mer uppströmstillsyn gällande avfallshantering samt uppsökande tillsyn när det gäller illegal verksamhet och då

främst att fokusera på att verksamhetsutövare verkligen följer kravet i 5 kap 18 § avfallsförordningen (2020:614). Kravet innebär att man när man lämnar ifrån sig avfall ska se till att den som tar emot avfallet för behandling eller annan hantering har de tillstånd eller har gjort de anmälningar som krävs för hanteringen. Det finns indikationer på att det finns en del brister avseende detta dvs. att verksamhetsutövare inte tar sitt ansvar för hur deras avfall hanteras. För att komma till rätta med detta behövs en återkommande tillsyn på alla verksamheter som hanterar avfall och där avfall uppkommer. Detta rör naturligtvis en stor mängd verksamheter och det krävs att man gör prioriteringar av tillsynsinsatser på så sätt att man höjer de "sämsta" verksamheterna.

Nedskräpningsfrågan inkluderar även spridningen av mikroplaster från verksamheter (konstgräsplaner, plasttillverkande industrier, vägtrafik m.fl.).

Delområde Producentansvar

Beskrivning
<p>Producentansvaret regleras i miljöbalken och är ett styrmedel för att uppnå miljömålen. Tanken är att det ska motivera producenterna att ta fram produkter som är mer resurssnåla, lättare att återvinna och inte innehåller miljöfarliga ämnen. Producentansvaret innebär att producenterna, inom de områden där producentansvar råder, ansvarar för att samla in och ta omhand uttjänta produkter.</p> <p>Tillsynen över producentansvar ser lite olika ut beroende på vilket producentansvar man talar om. Naturvårdsverket har operativ tillsyn på nationell nivå när det gäller producentansvaret för elektriska och elektroniska produkter och batterier samt förpackningar och returpapper. Läkemedelsverket ansvarar för tillsyn av producentansvaret för läkemedel. Jordbruksverket ansvarar för tillsynen av retursystemet för plastflaskor och metallburkar. Det som ligger till grund för Naturvårdsverkets operativa tillsyn i detta sammanhang är de uppgifter som producenterna enligt lag måste lämna till Naturvårdsverket. Tillsynen över producentansvaren är oftast delad mellan central myndighet och den kommunala tillsynsmyndigheten ansvarig för tillsyn enligt miljöbalken.</p> <p>Kommunerna ansvarar för tillsynen över</p> <ul style="list-style-type: none"> • behandling av producentansvarsavfall som bedrivs inom kommunen, • producentansvaret med avseende på hur insamlingen av sådana produkter lokalt uppfyller kraven, inklusive butiksinsamling av producentansvarsavfall, • den verksamhet de kommunala renhållarna bedriver inom kommunen. <p>Detta kan finnas med i behovsutredningar men tillsynen prioriteras inte alltid i förhållande till annan avfallsverksamhet.</p> <p>En utredning som genomfördes av OECD (2014) pekade på att det fanns utmaningar att få till stånd de tänkta vinster som de utökade producentansvaren skulle ge.</p>
Tillsynens förutsättningar
<p>Producentansvaren ser lite olika ut men följande exempel som beskriver tillsyn mot producentansvaret för elutrustning ger en bild av hur producentansvarstillsyn bedrivs nationellt och lokalt. Naturvårdsverkets tillsyn över producentansvaret för</p>

elutrustning bedrivs främst genom "skrivbordstillsyn". I tillsynen ingår att kontrollera årliga rapporteringar. I producentansvaret för elutrustning utförs tillsyn av insamlingssystemen för elutrustning för att se till att de uppfyller kraven enligt förordning (2014:1075) om producentansvar för elutrustning. Tillsyn handlar här också om att kontrollera att insamlingssystem för batterier är lämpliga, att kontrollera att utländska producenter utser representanter samt att utföra tillsyn över s.k. friåkare.

Tillsynen på kommunal nivå utförs av tillsynsmyndigheten som ansvarar för tillsyn enligt miljöbalken. Det sker främst när klagomål inkommer. Det kan eventuellt förekomma tillsynsinsatser i kampanjform. Tillsynen mot producentansvarsavfall kan ingå när man utför tillsyn mot avfallshanteringen i en verksamhet.

Det bedrivs vad vi vet väldigt begränsad tillsyn över retursystemet för plastflaskor och metallburkar. Vår bedömning är att det vanligaste problemet är hur man ska hantera burkar och flaskor från andra länder eftersom de inte ger ersättning och därmed i bästa fall hamnar i allmänna papperskorgar eller i värsta fall bidrar till nedskräpning.

Antalet registrerade tillsynsobjekt inom producentansvaret uppskattas till 10 000 producenter av förpackningar, 2 200 producenter av returpapper och 2 500 producenter som rör elutrustning och batterier. Enligt Naturvårdsverkets årsredovisning 2016 var antalet tillsynsärenden när det gäller producentansvar för elektriska produkter och batterier 60 stycken (2015), 36 stycken (2014) och 102 stycken (2013) (Naturvårdsverket, 2016). Avgifter tas ut från producenter av elutrustning och batterier för tillsyn samt för insamlingssystem.

Delområde tillsyn över avfallstransporter

Beskrivning

En rapport från Interpol från augusti 2020 visar att det har skett en betydande ökning av illegala avfallstransporter under de senaste två åren (Interpol, 2020).

Att transportera avfall kan vara tillståndspliktigt eller anmälningspliktigt enligt avfallsförordningen (2020:614) beroende på vilka mängder, vilken typ av avfall och om man gör det yrkesmässigt eller inte. Om det rör sig om gränsöverskridande avfallstransporter så är man utöver ovanstående även föremål för ytterligare krav i EU:s avfallstransportförordning (1013/2006).

Det är endast i följande fall man får transportera avfall utan anmälan/tillstånd:

- både icke-farligt och farligt avfall om avfallet inte uppkommit i yrkesmässig verksamhet. Som privatperson får du alltid transportera avfall utan anmälan eller tillstånd.
- upp till 10 ton eller 50 kubikmeter icke-farligt avfall om avfallet uppkommit i egen yrkesmässig verksamhet. Gränserna gäller per kalenderår.

Det finns mer fördjupande material kring tillstånds- och anmälningskrav (Naturvårdsverket, 2020d; 2020e).

Den 1: a november lanseras ett nytt spårbarhetssystem för farligt avfall som innebär att verksamheter ska rapportera uppgifter om sitt farliga avfall till ett nytt avfallsregister (Naturvårdsverket, 2021b).

Tillsynens förutsättningar

Denna tillsyn kan antingen vara inriktad på gränsöverskridande avfallstransporter (GRÖT) eller mot nationella avfallstransporter. Den tillsyn som utförs mot GRÖT är organiserad i samverkan mellan Naturvårdsverket, länsstyrelser, kommuner, polis, tull, åklagare och i vissa fall även kustbevakning. Denna tillsyn regleras i huvudsak av EG-förordning (1013/2006) som baseras på Baselkonventionen och OECD-avtalet om avfallstransporter. Naturvårdsverket har i både sin operativa tillsynsroll och tillsynsvägledningsroll regelbundna kontakter med de fem länsstyrelser som har ett utpekad tillsynsansvar för GRÖT dvs. de som genomför kontroller av dessa transporter. Dessa länsstyrelser har under de senaste åren utökat sina resurser för detta arbete. Utöver detta finns det en nationell samverkansgrupp gällande GRÖT-tillsynen som har en styrgrupp bestående av chefer. I samverkansgruppen ingår Naturvårdsverket (sammankallande), de fem länsstyrelserna, åklagare, polis, tull och kustbevakningen. Inom gruppen har bl.a. en handlingsplan för tillsyn tagits fram som uppdaterades i början av 2020 (Naturvårdsverket, 2020f) och kopplat till handlingsplanen finns också ett dokument kallat Roller & Ansvar som för närvarande är under uppdatering (Naturvårdsverket, 2020g). Det dokumentet vänder sig till de myndigheter som i sina respektive verksamheter kan komma i kontakt med export/import av avfall och redogör för ansvars-fördelningen mellan myndigheter i sådana ärenden. Det ska underlätta handläggningen då det är många samverkande myndigheter på detta område. Tillsynsansvarets fördelning gällande GRÖT beskrivs mer ingående på Naturvårdsverkets webb (Naturvårdsverket, 2021c)

När det gäller tillsynen mot nationella transporter av avfall så ligger det ansvaret främst hos de kommunala tillsynsmyndigheterna eftersom de enligt 26 kap. 3 § tredje stycket miljöbalken ansvarar för tillsyn över avfallshanteringen enligt 15 kap. miljöbalken. Kommunerna har ansvar för tillsynen av avfallshanteringen vid samtliga verksamheter och anläggningar inom kommunen, såvida det inte rör sig om en verksamhet för vilken länsstyrelsen har tillsynsansvaret. När det gäller tillsynen mot de nationella avfallstransporterna så har vi idag ingen uppgift om att det genomförs sådan tillsyn. Det blir dock ofta så att när tillsyn bedrivs mot gränsöverskridande avfallstransporter så påträffar man också nationella avfallstransporter. Att bedriva tillsyn mot nationella avfallstransporter på väg är en resurskrävande tillsyn som kräver handräckning av Polismyndigheten. Detta innebär försvårade omständigheter och kan vara en förklaring till att denna tillsyn inte bedrivs i någon större utsträckning. Det har visat sig att det finns omfattande brister i lagefterlevnaden när det gäller transporter av avfall bl.a. nämner Riksrevisionen det i sin granskningsrapport (RiR 2015:10). För att få till stånd mer tillsyn mot avfallstransporter på väg krävs troligtvis mer tillsynsvägledning.

Tillsyn mot avfallstransporter måste omfatta hela avfallskedjan för att vara effektiv. Det innebär att tillsynen måste ske från det att avfallet uppstått, under transport fram till ett eventuellt lager som del av insamling eller omlastningsplats hela vägen till den slutliga återvinningen eller bortskaffandet.

Det avfallsregister som lanseras den 1 november kommer att utgöra en god grund för tillsynsmyndigheter att hitta tillsynsobjekt som inte följer avfallslagstiftning. Man

kan exempelvis göra en sökning på valfri sökmotor på internet efter vilka som erbjuder en tjänst som innebär att verksamheten skapar farligt avfall. När man får träff på ett antal sådana verksamheter kan man då gå in i registret och undersöka om de finns i registret. Eftersom alla verksamheter som skapar farligt avfall ska finnas i registret kan man då välja att bedriva tillsyn mot de som inte finns i registret. Därigenom kommer man att kunna styra sin tillsyn mot verksamheter som begår lagöverträdelser.

Kompetens finns hos myndigheterna men vid tillsynen upplever man att lagefterlevnaden hos verksamhetsutövarna är låg. När man då lägger till att de sanktioner som finns inte är avskräckande så medför det att tillsynsarbetet inte blir offensivt och effektivt.

Delområde tillsyn över avfallshandlare och mäklare

Beskrivning

Enligt 5 kap. 11 § avfallsförordning (2020:614) ska alla som handlar eller mäklar avfall anmäla sin verksamhet till länsstyrelsen.

Tillsynens förutsättningar

Det finns ett stort mörkertal gällande avfallshandlare och mäklare. Många känner inte till att de är anmälningspliktiga enligt avfallsförordningen. Det kan innebära att avfall hanteras på ett sätt som innebär miljörisiker. När det gäller tillsyn riktad mot handlare och mäklare kan det vara svårt att hitta tillsynsobjekt pga. att det inte alltid finns en fysisk plats att besöka. Det blir mycket "skrivbordstillsyn" och det är svårt att verifiera om inlämnade uppgifter stämmer överens med verkligheten.

Ett sätt att bedriva tillsyn är att fokusera på att handlare och mäklare verkligen följer kravet i 5 kap. 18 § avfallsförordning (2020:614) att man när man lämnar ifrån sig avfall ska se till att den som tar emot avfallet för behandling eller annan hantering har de tillstånd eller har gjort de anmälningar som krävs för hanteringen. Det finns indikationer på att det finns en del brister avseende detta dvs. att verksamhetsutövare inte tar sitt ansvar för hur deras avfall hanteras.

Delområde tillsyn över masshantering inbegriper bl.a. återvinning av avfall i anläggningsarbeten, lagring av avfall, deponering, krossningsverksamhet

Beskrivning

Massor (exempelvis bestående av berg, jord, asfalt, betong) uppstår vid de allra flesta gräv- och schaktarbeten, från de allra minsta jobben såsom till exempel omläggning av ledningar (VA, fjärrvärme etc.), till de allra största infrastruktur- och exploateringsprojekten, bland annat Förbifart Stockholm, utbyggnationen av Stockholms tunnelbana, Norrbotniabanan m.fl. Hanteringen av massor ("masshantering"), omfattar både de massor som kan användas på samma plats de uppstått och de massor som uppstår i överskott. Masshanteringen innebär stora kostnader för samhället genom till exempel att:

- Provtagning/analys avseende massornas tekniska och miljömässiga kvalitet alltid bör genomföras i någon omfattning, resultatet ska utvärderas och bedömas osv.

- Massorna i de flesta fall behöver transporteras, lastas om och lagras.

Eftersom hanteringen av massor innebär omfattande kostnader medför det en ökad risk för regelöverträdelser som exempelvis:

- Provtagningar representerar inte alltid massornas innehåll vilket kan vara medvetet eller omedvetet.
- Det kan ske uppblandningar för att sänka föroreningsgraden.
- Man skapar fiktiva ändamål som egentligen innebär att man skapar en illegal deponi.

Verksamhetsutövare tror ofta att de fått tillstånd även för hantering av muddermassor när de i själva verket bara fått tillstånd för vattenverksamhet. Det skulle därför vara bra om detta kopplas ihop tillståndsprocessmässigt på något sätt.

Jordmassor är många gånger att betrakta som avfall och måste i de fallen hanteras i enlighet med de krav som finns i avfallslagstiftningen.

Tillsynens förutsättningar

Hantering av massor (många gånger avfall) är ett tillsynsområde som väcker många frågor. Lagstiftningen är komplicerad och flera olika tillsynsmyndigheter kan vara inblandade.

Några av de viktigaste utmaningarna/problemställningarna är följande:

- Hur avfallsdefinitionen ska tolkas när det gäller massor för bygg- och anläggningsändamål. Kommentar: Det råder idag stora osäkerheter kring hur man ska bedöma vad som är avfall eller inte och därmed blir det osäkert vilken lagstiftning som blir tillämplig.
- Mängden massor leder till ett behov av ett stort antal lagringsplatser, med hög lagringskapacitet. Kommentar: För massor som är avfall finns en övre tidsgräns motsvarande 3 år när en tillfällig lagring istället är att betrakta som deponering. Detta skapar stora kostnader till exempel för hanteringen av allt det överskottsberg som kommer uppstå i Stockholmsregionen de närmsta åren.
- Risknivån är styrande för vilken provningsnivå som är tillämplig vid återvinning av avfall i anläggningsarbeten. Kommentar: Det är risken som styr provningsnivån för återvinning av avfall i anläggningsändamål. Detta är inte baserat på mängd som för övriga koder i miljöprovningsförordningen. Naturvårdsverket vägleder om detta i en handbok (Naturvårdsverket, 2010:1).
- Under vilka förutsättningar är generella riktvärden och haltnivåer användbara? Kommentar: Risken styr också användbarhet/ lämplighet och tillåtlighet om det är fråga om ett avfall som ska återvinnas i ett anläggningsändamål. För det har handbokens vägledande nivåvärden avseende provningsnivån i många fall felaktigt kommit att tillämpas som gränsvärden för när en verksamhet kan tillåtas.
- Man ser ett behov av vägledning gällande hur provtagning av massor ska ske med rekommendationer på provtagningstäthet mm så att vi åstadkommer en nationell samsyn gällande det.
- Uppdateringen av handboken (2010:1) Kommentar: Det pågår just nu ett intensivt arbete med att uppdatera och utveckla den vägledning som finns i

handboken gällande återvinning av avfall i anläggningsarbeten (Naturvårdsverket, 2020h).

- Hantering av massor som innehåller invasiva arter innebär nya utmaningar för alla som blir föremål för en sådan hantering. Det gäller privatpersoner, verksamhetsutövare såväl som myndigheter. Det handlar både om nationell kapacitet för att hantera sådana massor samt hur de ska hanteras. Det finns nationell vägledning men den behöver utvecklas.

I olika omfattning måste tillsynsmyndigheterna (framförallt kommunerna) idag arbeta med tillsynsärenden där massor lagts upp olovligt på olämpliga platser. Det vore bra med vägledning om hur man ska agera när massorna redan ligger. En vägledning skulle även behövas för tillsyn över infrastrukturprojekt där det är frågor kring vad som är avfall, när 1 kap 15 § 3 pkt avfallsförordningen är tillämplig.

Delområde tillsyn över rivningsverksamheter

Beskrivning
<p>En bygg- och rivningsverksamhet är att betrakta som en miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap 1 § miljöbalken (1998:808) och därför är en miljönämnd tillsynsmyndighet för dessa verksamheter enligt miljöbalken. Vid tillsyn av dessa verksamheter är avfallshanteringen i fokus.</p> <p>Bygg- och rivningsverksamheter regleras också i Plan- och bygglagen (2010:900) så det krävs viss koordinering mellan tillsynsmyndigheten för PBL och tillsynsmyndigheten för miljöbalken.</p> <p>Den som ska genomföra en byggnads- eller rivningsåtgärd inom detaljplanelagt område måste oftast söka rivningslov enligt 9 kap 10 § Plan- och bygglagen (2010:900). I den processen finns krav på att redovisa hur avfallet ska hanteras. En byggnadsnämnd är alltså tillsynsmyndighet för en rivningsverksamhet enligt Plan- och bygglagen.</p> <p>Tillsynsmyndighet av bygg- och rivningsverksamheter enligt miljöbalken är i de allra flesta fall det kommunala miljökontoret. Det kan i vissa fall vara länsstyrelsen dvs. då det rör sig om en miljöfarlig verksamhet med tillstånd.</p>
Tillsynens förutsättningar
<p>Rivningsverksamheter skapar en stor mängd av avfall. Vid rivningar ingår alltid någon form av masshantering men det beskriver vi inte under detta avsnitt utan hänvisar då till "Delområde tillsyn över masshantering och återvinning av avfall i anläggningsarbeten". I detta delområde handlar det om övrig avfallshantering vid rivning.</p> <p>Det kan sägas finnas ett delat tillsynsansvar mellan kommunens miljönämnd och dess byggnadsnämnd när det gäller tillsyn över avfallshantering i rivningsverksamheter. Operativ tillsyn över hur avfallet hanteras vid rivningsverksamheter, vid transporter och på avfallsanläggningar kan bedrivas av miljönämnden med stöd av bestämmelser i miljöbalken. Byggnadsnämnden utövar tillsyn med stöd av plan- och bygglagen över hur formella moment i avfallshanteringen sker, t.ex. inlämnande av rivningsanmälan och kontrollplan.</p>

Det här är komplicerande omständigheter när tillsyn ska bedrivas på rivningsverksamheter vilket kan vara en av orsakerna till att tillsynen inom detta område varierar mycket mellan kommunerna. Ytterligare svårigheter kan vara att antalet verksamhetsutövare är mycket stort och då verksamheterna pågår under en relativt kort tidsperiod kan det vara svårt att hitta objekten och följa upp dem.

Delområde tillsyn av illegal avfallshantering (uppsökande tillsyn)

Beskrivning
<p>En rapport från Interpol från augusti 2020 visar att det har skett en betydande ökning av illegala avfallstransporter under de senaste två åren, främst omdirigerade till Sydostasien via flera transitländer för att kamouflera avfallstransportens ursprung. Inom avfallsområdet figurerar ofta organiserad kriminalitet (Interpol, 2020).</p> <p>I Polisens rapport om allvarlig och organiserad brottslighet från 2017 säger man att närvaron av organiserad brottslighet i miljöbranschen har blivit tydligare under de senaste två åren (Polismyndigheten, 2017). Brott inom avfallshantering är lukrativt då förtjänstmöjligheterna är goda samtidigt som upptäcktsrisken och straffvärdena är låga.</p> <p>För att upptäcka illegal avfallsverksamhet krävs uppsökande tillsyn. Denna tillsyn behöver utföras av alla tillsynsmyndigheter, inklusive länsstyrelserna i sin GRÖT-tillsyn, inom avfallsområdet.</p> <p>Det finns en del tillsynsmyndigheter som arbetar med uppsökande tillsyn. Det görs bl.a. genom operativa inventeringar av industriområden. Genom uppsökande tillsyn kan den osunda konkurrensen från oseriösa aktörer minska. Risker för miljö och hälsa minskar när tillsyn sker även hos verksamheter som idag inte är kända.</p>
Tillsynens förutsättningar
<p>Det är inte meningen att oseriösa verksamheter ska konkurrera ut de seriösa. Om tillsynsmyndigheten enbart väljer att bedriva tillsyn på de miljöfarliga verksamheter som de har i sina register och som anmält sina verksamheter finns risk för att ett parallellsambälte växer och att det blir en osund konkurrens. Detta innebär en stor negativ påverkan på miljön och människors hälsa. Erfarenheter visar att oseriösa verksamheter förekommer mer eller mindre i alla kommuner. Poängen är att man inte hittar dessa verksamheter om man inte letar, därför krävs uppsökande tillsyn. Utmaningen med tillsynen är att den sällan är självfinansierad eftersom betalningsförmågan är låg hos oseriösa verksamheter.</p>

Delområde tillsyn av avfallsbestämmelserna vid avfallsförbränningsanläggningar

Beskrivning
<p>Avfallsförbränningsanläggningar är verksamheter med stor miljöpåverkan och de omfattas av kraven i Industriutsläppsförordningen (2013:250). Det medför omfattande och detaljerade krav på verksamheterna men också på tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheterna måste ta fram tillsynsprogram för verksamheterna och också utföra tillsyn med vissa intervall.</p>

Tillsynens förutsättningar

Avfallsförbränningsanläggningar träffas av omfattande krav på mätning vilket gör att tillsynsmyndigheterna måste bli experter på mätning och tolka mätresultat. Enligt lagstiftningen ska standarder följas, men eftersom dessa kostar pengar har tillsynsmyndigheten inte alltid tillgång till det den ska kontrollera utifrån. Naturvårdsverket får väldigt många frågor från tillsynsmyndigheter, branschen, mätföretag och luftlaboratorier som signalerar att det görs väldigt olika och att det sker en del oegentligheter t.ex. att man mäter till man får ett godkänt resultat och skickar in det först då.

Delområde tillsyn av avfallsbestämmelserna vid avfallsanläggningar

Beskrivning

Avfallsanläggningar kan vara både anmälningspliktiga, tillståndspliktiga och U-verksamheter, vissa är även industriutsläppsverksamheter.

När vi i detta sammanhang pratar om avfallsanläggningar menar vi följande verksamheter:

- Deponier
- Återvinningsanläggningar
  - Återvinning av uttjänta bilar
  - Mekanisk bearbetning
  - Biologisk behandling
- Lagring som del av att samla in avfall

Tillsynens förutsättningar

Många nya bestämmelser inom avfallsområdet kom under sommaren 2020 som innebär nya krav på avfallshanterare och det behövs omfattande vägledning för hur de nya kraven ska tillämpas. Tillsynen mot denna typ av anläggningar utförs väldigt olika beroende på hur stor anläggningen är samt t.ex. vilken typ av återvinning som bedrivs etc.

Tillsynen kan ibland innebära bl.a. kontroll av att villkoren i tillstånden följs, granskning av miljörapporter etc. Man ser ett behov av att få utbildning i hur tillsyn mot industriutsläppsverksamheter bör bedrivas. Utöver det finns ett behov av att förtydliga hur man ska initiera villkorsändringar och omprövning av tillstånd då vissa avfallsanläggningar har gamla tillstånd med otydliga villkor. När det gäller vägledning om omprövning av tillstånd så pågår det på Naturvårdsverket ett arbete med detta.

När det gäller tillsyn av återvinningsanläggningar så kan man i tillsynen ta upp frågan om verksamheten återvinner avfallet så att det upphör att vara avfall. Det är något som det kanske inte utövas tillsyn mot särskilt ofta men det finns en del vägledning från Naturvårdsverket. Om det är så att verksamheten återvinner avfallet så att det upphör att vara avfall så innebär det att resultatet från återvinningen blir en produkt som ska uppfylla de krav som finns i produktlagstiftning som t.ex. REACH och den operativa tillsynsmyndigheten blir då Kemikalieinspektionen.

Generellt innefattar all tillsyn mot avfallsanläggningar kontroll av hur avfall förvaras för att det inte ska ge upphov till skada för omgivningen exempelvis väderskydd, hårdgjorda ytor, lokalisering, märkning etc. Ett problem med avfallsagring som

uppmärksammas på olika håll är var avfallsmassor lokaliseras och flyttas runt. Det kan krävas en översyn av lagstiftning men utöver det kanske också någon form av formaliserad samverkan i sådana sammanhang.

Det finns svårigheter med att genomföra tillsynen mot hantering av avloppsvatten från avfallsverksamheter eftersom det saknas vägledning och bedömningsunderlag. Det är t.ex. oklart vad som är bästa möjliga teknik. Det finns ett stort behov av att kontrollera utsläpp via vatten från avfallsbolag. Utgående vatten är i många fall förorenat och kunskap om reningsutrustning låg. Detta innebär en okontrollerad spridning av föroreningar till mark och vatten. I en del fall kontrollerar tillsynsmyndigheten enbart att det finns utrustning men det kontrolleras inte huruvida den fungerar, hur den underhålls eller om den är tillräcklig. Det behövs ett metodstöd och en tolkningshjälp för regelverket, kanske i form av bedömningsgrunder.

Delområde dumpning av avfall i vattendrag

Beskrivning
<p>Enligt miljöbalkens 15 kap 27 § är det förbjudet att dumpa eller förbränna avfall inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon. Enligt 15 kap 29 § miljöbalken är det möjligt att få dispens från detta generella förbud. Vid dispensprövning ska man, utöver miljöbalkens bestämmelser, ta hänsyn till Havskonventioner såsom Helcom och Oskar samt bestämmelser inom vattenförvaltning och havsförvaltning. Behov att söka dispens från det generella förbudet uppstår främst vid hantering av muddermassor samt snö.</p> <p>Prövning av dispens mot det generella förbudet görs huvudsakligen av länsstyrelserna. Det är främst kustområden som är aktuella för denna typ av dispensprövning. En vanligt förekommande orsak är att vissa hamnmiljöer är skyldiga att hålla ett visst farledsdjup som innebär ett återkommande behov av muddring.</p> <p>Miljöaspekter som hanteras i dessa prövningar är exempelvis förorenande ämnen (miljögifter), generell fysisk påverkan på biologi.</p>
Tillsynens förutsättningar
<p>Det är länsstyrelsen som är ansvarig tillsynsmyndighet för dumpning enligt miljöbalkens 15 kap 29 §. Tillsyn vid dumpning av snö i vatten från land utförs av kommunen. Att utföra operativ tillsyn med avseende på dumpning bedöms vara mycket resurskrävande och genomförs i princip inte idag. Den tillsyn som genomförs bedöms vara sparsam. Den är huvudsakligen reaktiv utifrån inkommen redovisning och delvis händelsestyrd (klagomål). Den händelsestyrda tillsynen utgör en marginell del av tillsynen. Tillsyn samordnas med Kustbevakningen där det är möjligt. Vissa tillsynsmyndigheter utför viss tillsyn via inrapporterade uppgifter från verksamhetsutövare. Flertal tillsynsmyndigheter uppger att bristen på tillsyn inte utgör något problem i dagsläget. Havsmiljöinstitutet (HMI) menar dock i en rapport från 2019 att otillåtna dumpningar är vanligt förekommande i Sverige (HMI, 2019).</p>

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) sammanställer årligen tillåtna dumpningsaktiviteter i inom Sveriges sjöterritorium (HaV, 2021) och ekonomiska zon samt rapporterar kontinuerligt till Helcom och Oskar (HaV, 2018).

Att utföra operativ tillsyn är komplext och det är svårt att bedöma om det går att göra det effektivt i dagsläget.

Havs- och vattenmyndigheten är tillsynsvägledande myndighet. Vid den årliga tillsynsuppföljningen (Naturvårdsverket, 2020i) ställdes frågan om det fanns behov att förändra eller utveckla tillsynen kring dumpning enligt miljöbalkens 15 kap 29 §. 6 länsstyrelser angav att tillsynsvägledning behöver utvecklas. Fyra länsstyrelser angav att de inte behandlar denna typ av ärenden. Övriga länsstyrelser angav att det saknades behov att förändra eller utveckla tillsynen.

Föroreningar är en miljöaspekt som ofta utgör en begränsad faktor vid dumpning. För närvarande pågår det ett regeringsuppdrag gällande hantering av förorenade sediment. Inom detta regeringsuppdrag har de förekommit diskussioner att det finns betydande skillnader i vad anses vara en acceptabel miljöbelastning (Naturvårdsverket, 2019). Översyn av vägledning bedöms vara nödvändigt efter att detta arbete slutförts.

Delområde tillsyn för resurshushållning

Beskrivning

Klimatfrågan är en av vår tids största utmaningar och med den följer frågan om resurshushållning och energieffektivisering i allt från små till stora verksamheter.

För att vi ska bli framgångsrika i arbetet med att nå giftfria och resurseffektiva kretslopp behöver företag, branschorganisationer och myndigheter ökad kunskap och en gemensam bild av hur utmaningarna ser ut, vilka typer av avfall som är lämpliga att återvinna och vilken typ av åtgärder som kan vidtas för att återvinningen ska kunna öka på ett säkert sätt. Att återvinningen kan ske på ett säkert sätt innebär till exempel att miljö- och hälsopåverkan under insamling, bearbetning och användning av det återvunna materialet minimeras.

Det är många verksamheter som inte i tillräcklig grad har vidtagit de åtgärder som följer av 2 kap 5 § miljöbalken dvs. resurshushållningsprincipen och här krävs tillsyn.

Från Naturvårdsverkets och Kemikalieinspektionens arbete med giftfria och resurseffektiva kretslopp finns det en del vägledning om detta (Naturvårdsverket, 2021d):

<p>Materialåtervinn mer av rena avfallsströmmar</p>	<p>1. Återvinn rena avfallsströmmar</p>
<p>Avfallsströmmar som kan materialåtervinnas men där annan återvinning eller bortskaftande i vissa fall kan vara lämpligare</p>	<p>2. Avfall med stor potential kan materialåtervinnas med bättre kunskap och teknik</p> <p>3. Avfall som består av särskilt värdefulla material kan återvinnas under strikt kontroll trots visst innehåll av särskilt farliga ämnen</p> <p>4. Annan återvinning eller bortskaftande är lämpligare för avfall där kunskap och kontroll är otillräcklig</p>
<p>Avfallsströmmar som inte bör materialåtervinnas och där annan återvinning eller bortskaftande är lämpligare</p>	<p>5. Återvinn inte avfall som innehåller särskilt farliga ämnen på kandidatförteckningen</p> <p>6. Återvinn inte avfall som innehåller långlivade organiska föroreningar eller andra begränsade ämnen</p>

Det finns en stor potential inom flera branscher att klättra högre upp i avfallshierarkin när det gäller resurshantering inom respektive verksamhet.

Tillsynens förutsättningar

I 2 kap. 5 § miljöbalken framgår det att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna att

1. minska mängden avfall,
2. minska mängden skadliga ämnen i material och produkter,
3. minska de negativa effekterna av avfall, och
4. återvinna avfall.

I första hand ska förnybara energikällor användas.

Tillsynen mot resurshantering bedrivs inte i så stor utsträckning idag. Detta beror på en mängd olika saker t.ex. avsaknad av vägledning vid tillämpning av hänsynsreglerna, mognad hos verksamhetsutövare (dvs. prio för tillsynen blir att se till att man hanterar avfallet i enlighet med gällande regler)

Vad det innebär att hushålla med resurser är olika för olika verksamheter. Kompetensen varierar men behöver stärkas inom framför allt små och medelstora företag. Idag saknas specifik vägledning avseende resurshushållning.

1.5. Referenser

- Europeiska kommissionen. 2020. *Meddelande från kommissionen till europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt regionkommittén. En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin. För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa.*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1583933814386&uri=COM:2020:98:FIN>
- HaV. 2018. *Underlag till nationella prioriteringar för Helcom och Ospar (2018)*. Havs- och vattenmyndigheten. Hämtad 2021-06-03.
<https://www.havochvatten.se/om-oss-kontakt-och-karriar/om-oss/regeringsuppdrag/regeringsuppdrag/underlag-till-nationella-prioriteringar-for-helcom-och-ospar-2018.html>
- HaV. 2021. *Dumpning*. Havs- och vattenmyndigheten. Hämtad 2021-06-03.
<https://www.havochvatten.se/vattenkraft-och-arbete-i-vatten/dumpning.html>
- HMI. 2019. *Fritidsbåtars påverkan på grunda kustekosystem i Sverige*. Havsmiljöinstitutet. Rapport Nr 2019:3.
https://www.havsmiljoinstitutet.se/digitalAssets/1746/1746703_fritidsbaatars_paaverkan_webb.pdf
- Interpol. 2020. *Emerging criminal trends in the global plastic waste market since January 2018*. Strategic analysis report.
<https://www.interpol.int/News-and-Events/News/2020/INTERPOL-report-alerts-to-sharp-rise-in-plastic-waste-crime>
- Miljösamverkan Sverige. 2021. *Publikationer*. Hämtad 2021-06-03.
<https://www.miljosamverkansverige.se/alla-miljosamverkan/publikationer/>
- Naturvårdsverket. 2010:1. *Återvinning av avfall i anläggningsarbeten Handbok*. <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer/978-91-620-0164-3.pdf>
- Naturvårdsverket. 2016. *Årsredovisning*.
<https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-8774-6.pdf?pid=20288>
- Naturvårdsverket. 2019. *Uppdrag om förbättrad kunskap för hantering av förorenade sediment*. <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2019/forenaded-sediment-regeringsuppdrag.pdf>
- Naturvårdsverket. 2020a. *Att göra mer med mindre - Sveriges avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023*. Rapport 6946. Reviderad 2020.

Stockholm. <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publ-filer/6900/978-91-620-6946-9.pdf?pid=28041>

- Naturvårdsverket. 2020b. *Miljökvalitetsmålen*. Hämtad 2021-06-03. <https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Sveriges-miljomal/Miljokvalitetsmalen/>
- Naturvårdsverket. 2020c. *Miljökvalitetsnormer för utomhusluft*. Hämtad 2021-06-03. <https://www.naturvardsverket.se/mknluft>
- Naturvårdsverket. 2020d. *Avfallstransporter inom Sverige*. Hämtad 2021-06-03. <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Avfall/Avfallstransporter-inom-Sverige/>
- Naturvårdsverket. 2020e. *Gränsöverskridande avfallstransporter*. Hämtad 2021-06-03. <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Avfall/Gransoverskridande-avfallstransporter/>
- Naturvårdsverket. 2020f. *Handlingsplan för tillsyn över gränsöverskridande avfallstransporter 2020-2022*. <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/avfall/grot/handlingsplan/handlingsplan-tillsyn-gransoverskridande-avfallstransporter-2020-2022.pdf>
- Naturvårdsverket. 2020g. *Roller och ansvar – transporter enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 1013/2006 om transport av avfall*. <http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/avfall/grot/handlingsplan/roller-och-ansvar-grot-tillsyn-2020-11-16.pdf>
- Naturvårdsverket. 2020h. *Återvinning av avfall i anläggningsarbeten*. Hämtad 2021-06-03. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Avfall/Handbok---atervinning-av-avfall-anlaggning/>
- Naturvårdsverket. 2021a. *Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019*. <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6865-3.pdf?pid=24098>
- Naturvårdsverket. 2021b. *Frågor och svar om nya avfallsregistret för farligt avfall*. Hämtad 2021-06-03. <https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Avfall/Farligt-avfall/Rapportera-uppgifter-till-avfallsregistret/fragor-svar-rapporteringssystem-farligt-avfall/>
- Naturvårdsverket. 2021c. *Länsstyrelsen och kommunens tillsynsansvar över gränsöverskridande avfallstransporter*. Hämtad 2021-06-03. <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Avfall/Gransoverskridande-avfallstransporter/Tillsynsansvar-avfallstransporter/>

- Naturvårdsverket. 2021d. *Ökad och säker materialåtervinning. Vägledning för giftfria och resurseffektiva kretslopp enligt avfallshierarkin*. Hämtad 2021-06-03.
<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Avfall/Materialatervinning/>
- Naturvårdsverket. 2020i. *Dataset till: Tillsyn enligt miljöbalken - möjligheter till utveckling och förbättring. Länsstyrelsernas miljöbalkstillsyn 2019*. Hämtad 2021-06-17. <http://naturvardsverket.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1451715&dswid=-8853>
- OECD. 2014. *The State of Play on Extended Producer Responsibility (EPR): Opportunities and Challenges. Global Forum on Environment: Promoting Sustainable Materials Management through Extended Producer Responsibility (EPR)*.
<https://www.oecd.org/environment/waste/Global%20Forum%20Tokyo%20Issues%20Paper%2030-5-2014.pdf>
- Polismyndigheten. 2017. *Polisens rapport om allvarlig och organiserad brottslighet 2017*. Nationella operativa avdelningen.
- RiR 2015:10. *Transporter av farligt avfall – fungerar tillsynen?* Riksrevisionen.
https://www.riksrevisionen.se/download/18.78ae827d1605526e94b2db4e/1518435497377/2015_10_Avfallshantering_Anpassad.pdf
- SOU 2017:63. *Miljötillsyn och sanktioner – en tillsyn präglad av ansvar, respekt och enkelhet*. Miljötillsynsutredningen.
<https://data.riksdagen.se/fil/1D398280-39A8-4713-89C2-AD00D5528875>
- Vattenmyndigheterna. 2021a. *Åtgärdsprogram*. Hämtad 2021-06-03.
<https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/atgardsprogram.html>
- Vattenmyndigheterna. 2021b, *Miljö kvalitetsnormer för vatten*. Hämtad 2021-06-03. <https://www.vattenmyndigheterna.se/vattenforvaltning/miljokvalitetsnormer-for-vatten.html>